

ЕЙДЕТИКА В ОБРАЗОТВОРЧОМУ МИСТЕЦТВІ

Гаврилюк М.Г., студ. гр. ОМ-216

Науковий керівник – Герасимова Д.Л., доцент (кафедра Образотворчого мистецтва,
Одеська державна академія будівництва та архітектури)

Анотація. Образотворче мистецтво вимагає від художника мати добре розвинену образну пам'ять, не дивлячись на те, що сучасний світ дозволяє за мить зафіксувати будь-яке зображення за допомогою фотоапарату. Ефективним засобом розвитку образної пам'яті вважається ейдетика. У статті викладено причини необхідності ейдетики у діяльності художника, її методи та приклади використання.

Поет Олександр Яхонтов якось вигукнув: «Зупинися, мить, ти чудова!». Та І. Айвазовський цю мить зупинив. Не секрет, що художник малював свої картини без натури. На кожному його полотні відбито ту єдину мить, яка вже ніколи не повториться. У своїй пам'яті він міг достовірно сфотографувати коротку секунду руху хвиль. І коли дивишся на його картини, здається, що вода ніби ось-ось продовжить свій рух [3].

Існує гіпотеза, що Айвазовський був ейдетиком – людиною, яка має феноменальну здатність запам'ятовувати об'єкти, кинувши на них лише швидкоплинний погляд. А потім, викликаючи в пам'яті зображення, перемальовував їх на полотні. Художник Франс Снейдерс також писав свої величезні натюрморти без натури. І без фото, безперечно, адже творив він у 16-17 столітті. Для художника було б розкішшю ставити такі багаті натюрморти з екзотичних продуктів, тому усі вони – плід його пам'яті [4].

Микола Ге написав полотно «Петро I допитує царевича Олексія Петровича в Петергофі», відтворивши весь інтер'єр по пам'яті (рис. 1). Можливо цю кімнату палацу Монплезір художник бачив лише одного разу. Що й казати, переважна більшість зимових чи нічних пейзажів, динамічних композицій написані художниками саме з пам'яті, а не з натури.

Рис. 1. Микола Ге «Петро I допитує царевича Олексія Петровича в Петергофі»

Ейдетика – це наука, яка допомагає розвивати образну пам'ять: відтворювати об'єкти перед очима, навіть якщо їх давно немає в полі зору [2]. Ейнштейн говорив, що саме образна пам'ять дає можливість бути на крок попереду інших. Ейдетика – це ключ до ефективної взаємодії зі світом. Замість авторитарного «треба запам'ятати» можна репрезентувати та фантазувати, озброюючись прийомами утримання уваги [1]. Творчим людям буває важко сконцентруватися через особливості мозку. Неуважність і розсіяність, звичайно ж, негативно відображаються на навчанні та роботі.

Звісно сучасному художнику живеться простіше, ніж художнику до 19-го століття – в нашому арсеналі є фотоапарат. Однак цей інструмент далеко не досконалий, він не може сфотографувати все, що бачить людське око. Фотоапарат спотворює колір, форму, тон. Та й загалом сприйняття людини набагато ширше і глибше, ніж просто миттєвий кадр реальності.

Художнику потрібно розвивати зорову пам'ять для того, щоб малювати рухливу натуру: людей, тварин, птахів (рис. 2). Коли ми малюємо по пам'яті, то усвідомлюємо, що нам потрібно бачити у природі, коли вона перед нами. У результаті ми будемо дивитися на натуру більш усвідомлено та вичленувати головне. Наприклад, коли малюємо людину нишком, коли вона вам не позує, то спочатку ми спостерігаєте за нею, йде процес аналізу. Чим ця людина виділяється? Яка частина її особи найбільше привертає увагу? У чому її особливість? Якими є пропорції голови: вона витягнута, квадратна чи трикутна? Якою є форма носа? Який вираз мають брови? Губи? Та ін.

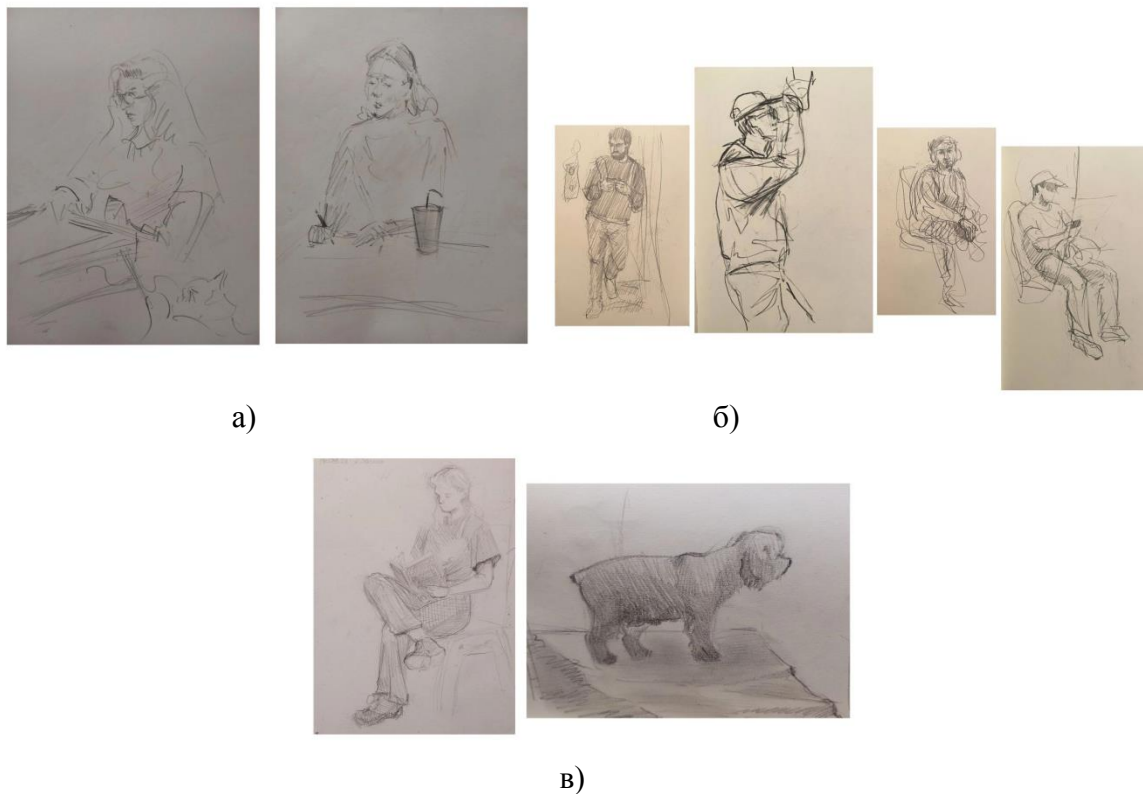

Рис. 2. Замальовки рухливої натури, виконані студентами 2 курсу кафедри образотворчого мистецтва АХІ ОДАБА: (а) – Гаврилюк М., (б) – Домашенко Д., (в) – Кваша А.

Таке усвідомлене вивчення натури, коли ми її бачимо, залишає у нашій зоровій пам'яті «зарубки», які допомагають потім намалювати портрет людини, навіть коли вона змінила позу [4].

Також малювання з пам'яті – як спосіб відбору головного у зображенні. Людина не може запам'ятати мільйон деталей, які вона бачить, і це для художника великий плюс. Адже будь-яка картина – це не сліпа копія реальності. Вона передбачає усвідомлений художній відбір того, що треба малювати, що опустити, що головне, а що – другорядне.

Здатність людини запам'ятовувати лише важливі йому деталі грає на руку художнику. Наша пам'ять сама фільтрує все непотрібне в картині, виявляючи головне. Наприклад, художниця Вікторія Пришедько малює тільки по пам'яті. Можна сміливо сказати, що в її роботах немає нічого зайвого (рис. 3).

Знаряддя ейдетики:

Метод Цицерону. Це прив'язка слів до певної ситуації. Великий оратор, репетируючи свої довгі промови, опорні слова «навішував» на ліплення стелі у приміщенні сенату. Потім, виступаючи, дивився на ліпні фігури і легко згадував тексти. Образна прив'язка допомагає згадувати картинки. Таким чином художник може запам'ятати, а потім відтворити майбутні елементи своєї картини [7].

Метод послідовних асоціацій. Об'єднання кількох окремих предметів та привласнення їм образів, пов'язаних один з одним. Розберемося на прикладі пейзажу. Уявіть дерева

персонажами української міфології: старий дуб – це Чугайстер, а нахилена верба – засмучена Мавка. Гілля, що торкається землі – то її довге волосся, а квіти будуть прикрасами Мавки, що подарував Чугайстер. З такими асоціаціями відновити картину на полотні буде легше. А бонусом можна згенерувати нову ідею.

Рис. 3. Роботи Вікторії Пришедько

Вправи на пошук відмінностей. Ще один спосіб розвитку пам'яті – тренує мозок на запам'ятовування деталей предметів та концентрацію на дрібницях. З цією ж метою можна використовувати зашумлені картинки – вміння побачити окремий об'єкт у великій купі допомагає концентруватися, розпізнавати відтінки та лінії.

Тест Струпа. У цьому тесті, учаснику запропоновано назвати колір, в якому написано слово, при тому що слово саме по собі може мати іншу назву. Наприклад, слово «червоний» може бути написано зеленим кольором (рис. 4). Таким чином, учасник повинен ігнорувати зміст слова і назвати колір, в якому воно написано. Гарний помічник тренування уваги. Метод дозволять менше реагувати на фактори, що відволікають, спокійно працювати в галасливій обстановці [6].

Рис. 4. Тест Струпа

Синхронізація мозку. У творчих людей фізіологічно домінує права півкуля мозку. Тому їм важче запам'ятовувати дати та цифри, правила та алгоритми, за які відповідає ліва півкуля. Творча людина починає гальмувати, стопоритись – і бажання закінчувати розпочате пропадає. Ось чому потрібно більше уваги приділяти лівій півкулі. Щоб її активізувати та зрівноважити роботу обох півкуль, в ейдетиці застосовуються спеціальні вправи для рук. Активність пальців та кистей рук стимулює роботу мозку. Спочатку вправи складно робити навіть у повільному темпі. Потім навичка сягає автоматизму, і руки працюють дуже швидко. Відповідно, важкі для мозку завдання стануть здійсненними. Робота йде швидше, ефективніше [7].

Висновки. Не зважаючи на розвиток технологій, художнику як і століття тому, для повноцінної та ефективної творчої діяльності необхідно розвивати образну пам'ять. З чим у повній мірі справляється ейдетика. За допомогою знарядь ейдетики художник якісно

взаємодіє зі світом. Ейдетична пам'ять дає змогу вільно зображати рухливу натуру, взагалі дивитися на натуру більш усвідомлено та вичленувати головне, зображати будь-що, навіть якщо цього давно немає в полі зору. Сучасна художниця Вікторія Пришедько демонструє використання лише образної пам'яті, свідомо відмовившись від натурального малювання. Також багато художників минулого, як І. Айвазовський, М. Ге, Ф. Снейдерс та інші, малювали картини з пам'яті. Тому звичайна людина може розвинути свою образну пам'ять та наблизитися до величі художників минулого, використовуючи хоча б деякі знаряддя ейдетики: метод Цицерону, метод послідовних асоціацій, вправи на пошук відмінностей, тест Струпа, синхронізацію мозку.

Література:

1. Антошук Є. В. Знайомтесь, ваша пам'ять: швидка педагогічна допомога від Української школи ейдетики / Є. В. Антошук. К. : Вирій, 2009. 192 с.
2. Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. Київ : ВЦ «Академія», 2007. Т. 1 : А Л. С. 314
3. Митці України : Енциклопедичний довідник / упоряд. : М. Г. Лабінський, В. С. Мурза ; за ред. А. В. Кудрицького. — К. : «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 1992. С. 16.
4. Малювання з пам'яті. Зорова пам'ять художника [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://izo-life.ru/risovanie-po-pamyati/>.
5. Художниця Вікторія Пришедько [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://prishedko.de/viktorija>.
6. Ефект Струпа: що і як допомагає розвинути мозок [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://trends.rbc.ru/trends/social/624bf5969a79474268f9cf0b>.
7. Ейдетика [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://artcraft.media/prosto-o-slozhnom/26-ejdetika-v-polzu-hudozhniku>.

УДК 721

ПРИНЦИПИ ПРОЕКТУВАННЯ ШТУЧНОГО ПОКРИТТЯ В СУЧАСНОМУ МІСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Герделеско Н.С., студ. гр. А-253

Науковий керівник – Заварза І.О., асистент (кафедра Дизайну архітектурного середовища, Одеська державна академія будівництва та архітектури)

Анотація. Стаття розглядає проблеми, пов'язані із штучним покриттям горизонтальних поверхонь в урбанізованому архітектурному середовищі, відповідні принципи проектування для уникнення таких проблем та приклади з сучасної дизайнерської та архітектурної практики.

Актуальність. Штучне покриття автомобільних та пішохідних доріг та майданчиків на урбанізованих територіях сьогодні, в середньому, займає площу значно більшу, аніж безпосередньо забудова. У містах та між ними це, здебільшого, спричинено прагненням до ущільнення функціональних елементів та пов'язаними з цим потребами транспортної інфраструктури. До 2050 року буде побудовано щонайменше 25 млн. км нового дорожнього полотна [6]. Проте, окрім користі, штучне вимощення має низку негативних ефектів як безпосередньо для людей – продукування шуму, вібрацій, пилу з вмістом шкідливих речовин; загазованість магістралей; акумуляція надлишкового тепла; блокування зливових вод; монотонні сірі, неестетичні великі площі – так і для оточуючого природнього середовища – підштовхуючи ерозію ґрунтів, руйнування біогеоценозів у містах.